

Список використаної літератури:

1. Per-Olof H. Wikström. Why crime happens: A situational action theory. Analytical Sociology: Actions and Networks, First Edition. Edited by Gianluca Manzo, John Wiley & Sons, Ltd. Published 2014 by John Wiley & Sons, Ltd., p. 448.
2. Костенко А. Н. Криминогенная личность (к вопросу о понятии) / А.Н. Костенко // Актуальные проблемы криминологии и криминальной психологии: Сб. науч. Статей / Под ред. М.Ф. Орзиха, В.Н. Дремина. — Б-ка журн. «Юридичний вісник». — Фенікс, 2007. — 360 с.

Прижбило Олександр Віталійович

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криминології та кримінально-виконавчого права

РОЛЬ КОНКРЕТНОЇ ЖИТТЄВОЇ СИТУАЦІЇ В МЕХАНІЗМІ ІМПУЛЬСИВНОГО ЗЛОЧИНУ

При аналізі механізму імпульсивного злочину не можна розглядати поведінку злочинця окремо від конкретної життєвої ситуації, в якій розгортається подія. Це є неправильним, так як особа та її поведінка не може розглядатись у відриві від подій мікросередовища. Більше того, у всіх імпульсивних злочинах ситуація не є нейтральною і більшою мірою впливає на генезис злочинної поведінки.

О.М. Джу́жа вбачає проблемним те, що «у кожному третьому випадку у спонтанних групах кримінальна ситуація відзначалася швидкоплинністю, що потребує екстрених профілактичних заходів, уміння розрядити ситуацію» [4].

Ситуація імпульсивного злочину передбачає наявність потерпілого, як одного з обов'язкових її елементів. Будь-яка поведінка потерпілого (активна, провокативна, нейтральна) розглядаються нами як фактор, що сприяє злочину. У поєднанні з іншими елементами ситуації потерпілий, взаємодіючи зі злочинцем, формує бажання у нього вчинити злочин... Діючи як активний елемент ситуації, потерпілий своєю поведінкою може призвести злочинця у стан сильного афекту, страху, ненависті, люті з сильними психомоторними реакціями, які раптові, а інколи і навіть небажані для злочинця» [4].

Ситуацію імпульсивного злочину можна з упевненістю назвати екстремальною для людини. При аналізі механізму злочину в екстремальній ситуації істотно виявлення його конкретного приводу, тобто зовнішніх обставин, що призводять в дію

соціально-негативну спрямованість особистості злочинця. Будучи початковим моментом злочинного діяння, привід в екстремальній ситуації показує, з якою обставиною пов'язав злочинець своє діяння. Однак привід лише активізує раніше сформовану причину і в значній мірі характеризує особистість злочинця, його схильності до антисоціальної поведінки. Екстремальні ситуації розкривають антисоціальну кримінальну сутність особи [2, с. 76].

Приводом імпульсивного злочину є зовнішні обставини, що детермінують імпульсивне реагування особи та активізують її суспільно-небезпечну спрямованість.

По суті, привід є суб'єктивним відображенням об'єктивного змісту ситуації, причому обов'язково з негативних позицій, що визначають її «достатність» для вчинення злочину, навіть при відсутності об'єктивно поштовхових моментів [5, с. 103].

Будь-який злочин є результатом взаємодії особистісних характеристик та ситуації. В одних випадках особа може обрати правомірний тип поведінки за конкретної життєвої ситуації, в інших – протиправний. Тобто та чи інша ситуація як певний прояв зовнішнього середовища може стати приводом до злочину.

Важливо ще й те, що ситуація може носити не тільки об'єктивний, тобто незалежний від волі і свідомості злочинця характер, а й суб'єктивний (що залежить від його волі і свідомості), наприклад, його алкогольне сп'яніння, фізична втома, хвороба тощо [1, с. 37].

Нерідко імпульсивні дії відбуваються і по «внутрішнім приводам» у зв'язку з прагненням особи самоствердитися, показати свою перевагу над оточуючими, дати вихід накопичилася негативним емоціям [2, с. 80].

Більш загальним щодо приводу є поняття «стимул», тобто зовнішня необхідність, що є безпосередньою активізуючою ланкою вчинку (раптово виникла небезпечна ситуація, примус, насильство, прохання тощо) і посилює спонукання до дії чи безпосередньо формує її мотивацію. Так, при вчиненні насильницьких злочинів такий особистісний смисл може полягати в захисті «Я» від небажаної інформації загрозливого характеру, внаслідок чого зростає психічна напруженість, загострюються негативні емоції (гнів, страх, агресивність) [3, с. 49].

Залежність прийняття рішення від конкретної життєвої ситуації, в якій виникає привід, її визначальна роль щодо вчинення злочину неодноразово підкреслювалася в кримінологічній та психологічній літературі. Конкретна життєва ситуація проявляється як: а) завдання, що потребує вирішення й вимагає від суб'єкта якихось дій; б) ситуація прийняття рішення; в) умова прийняття рішення; г) чинник, що впливає на прийняття рішення про вчинення злочину [3, с. 49].

На нашу думку, можна виділити ситуаційні елементи імпульсивного злочину: поведінково-психологічні; віктимологічні (пов'язані з особою потерпілого).

Поведінково психологічні включають в себе: емоційний та психічний стан особи злочинця (стан алкогольного сп'яніння, пограничні стани психіки і т.д.).

Віктимологічні ситуаційні елементи включають в себе: манеру поведінки потерпілого (нейтральна або провокуюча), психологічні особливості, взаємовідносини між злочинцем та жертвою (наявність конфліктів, як актуальних, так і триваючих).

Список використаної літератури:

1. Варыгин А. Н. О «ситуационной» преступности и ее особенностях. *Вестник Казанского юридического института МВД России*. 2014. № 2. С. 34–38.
2. Заблоская А. Г., Саакян А. А. Механизм преступного поведения в экстремальных ситуациях. *Вестник Волгоградской академии МВД России*. 2011. № 18. С. 76–82.
3. Мартенко О. Л. Основні елементи механізму злочинної поведінки. *Юридична психологія та педагогіка*. 2014. № 1. С. 41–51.
4. Профілактика злочинів: Підручник / Джужа О. М., Василевич В. В., Гіда О. Ф. та ін. Атіка. 2011. 720 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1765520/>. (дата звернення: 15.04.2018).
5. Ривман Д. В. Криминальная виктимология. Спб.: Питер, 2002. 304 с.

Махатадзе Карина Георгіївна

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСІБ, ЩО ВЧИНЯЮТЬ ЗЛОЧИНИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ СТАТТЯМИ 135, 136 КК УКРАЇНИ

Дослідження особи злочинця має вагоме теоретичне і практичне значення, адже особистісні якості осіб, що вчиняють злочин у виді залишення у небезпеці або ненадання допомоги особі, яка перебуває у небезпечному для життя стані, є вирішальним при визначенні типової моделі поведінки і ключовими для вироблення конкретних заходів її попередження.

Вивчення кримінологічно-значущих ознак осіб, які вчиняють злочини у виді залишення в небезпеці, було проведено на підставі дослідження вироків по кримінальних справах (кримінальних провадженнях) за статтями 135, 136 КК України, що містяться у